

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.9.8](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.9.8)

УДК 339.96

JEL classification: J53

*Н. В. Резнікова,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ORCID: 0000-0003-2570-869X

*Р. Є. Зварич,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних економічних відносин Тернопільського національного економічного університету*

ORCID ID: 0000-0003-3741-2642

*О. А. Іващенко,
кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Національної академії статистики, обліку і аудиту*

ORCID: 0000-0002-8490-778X

ЕКСПАНСІОНІСТСЬКІ ІМПЕРАТИВИ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ КНР

N. Reznikova

Doctor of Economics, Professor at the Chair of World Economy and International Economic Relations of Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv

R. Zvarych

Doctor of Economics, Associate Professor, Professor at the Chair of International Economic Relations of Ternopil National Economic University

O. Ivashchenko

PhD in Economics, Associate Professor, Head of Department for Economics and Management of Foreign Economic Activities of National Academy of Statistics, Accounting and Audit

THE EXPANSIONIST IMPERATIVES AND DETERMINANTS OF THE INTERNATIONAL ECONOMIC POLICY OF CHINA

В статті проаналізовано форми і наслідки реалізації сучасної міжнародної економічної політики Китаю на засадах комплексного підходу до виокремлення таких детермінант її реалізації, що містять експансійне підґрунтя та/або імперативну складову з метою ідентифікації потенціалу розширення впливу КНР у світовому господарстві і міжнародних економічних відносинах. Такий аналіз обумовлено необхідністю переосмислення оптимістичності оцінок наслідків фінансової лібералізації, що не підтверджуються досвідом окремих країн, які вдалися до останньої без створення відповідного регуляторного захисного каркасу правил та процедур, що убезпечили б їх від загроз у сфері економічної безпеки. Фінансова лібералізація розглядається як така, що робить країни-реципієнти прямих іноземних інвестицій, що здійснюються як державними компаніями та фінансовими

установами, так і багатонаціональними підприємствами (MNEs), залежними не лише від інвестиційної політики останніх, але і від кредитної, торговельної, інфраструктурної, технологічної, інвестиційної та фінансової експансії країн, що проводять цілеспрямовану політику із завоювання зовнішніх ринків. З одного боку, інвестиційна експансія супроводжується притоком затребуваних інвестицій та може прискорити розповсюдження технологій, ноу-хау управління та найкращих практик; з іншого боку, змагання за залучення прямих іноземних інвестицій може призвести до конкурентного зниження екологічних та соціальних стандартів, або до імплементації т.зв. «політики гонки по низхідній» (Race to the Bottom). На прикладі аналізу міжнародної економічної політики Китаю нами виокремлено такі види експансії в міжнародній економічній політиці, як: торговельну, кредитну, інвестиційну, фінансову, інфраструктурну, технологічну. Проте такі її види, як інноваційна, інформаційна, культурна, міграційна лишилися поза розглядом в даному дослідженні, але механізми їхньої реалізації в міжнародній економічній політиці Китаю будуть розглянуті в наступних наукових працях. Проаналізовано сучасний стан соціально-економічного розвитку КНР як підґрунтя для реалізації експансіоністського потенціалу його міжнародної економічної політики. Розглянуто місце і роль КНР на глобальному інвестиційному ринку. Визначено позиції КНР як інвестиційного донора для країн ЄС та окреслено перспективи реалізації КНР інвестиційних проєктів в обраних для аналізу європейських країнах. Виокремлено ключові сектори, що потрапили у сферу комерційних інтересів китайських інвесторів, зокрема, виокремлено видобуток, лізинг та комерційні послуги, оптовий та роздрібний продаж, виробництво, логістику та транспорт. Наявність високотехнологічних китайських компаній інтерпретовано як прояв технологічної й інноваційної експансії Китаю. Ініціативу «Belt&Road» нами ідентифіковано як прояв реалізації інфраструктурної, інноваційної, інвестиційної, фінансової, торговельної, кредитної експансії, що базується на геополітичному та гео економічному імперативі. Висловлено припущення, що перспективи подальшого нарощування присутності китайських інвестицій в реалізації інфраструктурних проєктів в європейських країнах очікувано формуватимуть запит на інституційне оформлення міжнародного співробітництва, яке мінімізувало б ризики економічній, фінансовій, технологічній та борговій безпеці країн-реципієнтів таких інвестицій.

The article provides an analysis of forms and consequences of the implementation of the Chinese economic policy in our days on the basis of a complex approach to outlining its implementation determinants with expansionist background and/or imperative component, in order to identify the potential for expansion of the Chinese impact on the global economy and international economic relations. Such analysis is caused by the need for rethinking the optimism of the views on the consequences of financial liberalization, which is not confirmed by experiences of some countries that introduced the liberalization without creating the respective regulatory carcass of rules and procedures that would protect them from threats to their economic security. Financial liberalization is interpreted as the one making countries receiving foreign direct investment (FDI) coming government companies and financial institutions and MNEs dependent not only on investment policies of the latter, but on monetary, trade, infrastructural, technological, investment and financial expansion of the countries pursuing targeted policies of capturing foreign markets. On the one hand, investment expansion is accompanied by inflow of demanded investment and can accelerate dissemination of technologies, management know-how and best practices; on the other hand, competitions for FDI can trigger competitive reduction of environmental and social standards or the so called "race to the bottom". By analyzing the international economic policy of China, the following types of expansion in the international economic policy are outlined: trade, monetary, investment, financial, infrastructural, and technological. Its other types, such innovation-based, informational, cultural and migration-based, are out of consideration in this study, but mechanisms for their implementation in the international policy of China will be investigated in the next scientific works. The modern social and economic development of China is analyzed as the

background for exploiting the expansionist capacities of its international economic policy. The place and role of China on the global investment market is considered. The China's position as an investment donor for EU countries is determined, with outlining the prospects for implementing Chinese investment projects in the European countries selected for the analysis. The core sectors that got in the realm of Chinese investors' interests are determined, with emphasis put on mining and extraction, leasing and commercial services, wholesale and retail trade, manufacturing, logistics and transport. The presence of high tech Chinese companies is interpreted as a manifestation of technological and innovation-based expansion of China. "Belt & Road" initiative is identified by the author as a manifestation of infrastructural, innovation-based, investment, financial, trade and monetary expansion, based on the geopolitical and geoeconomic imperative. An assumption is made that if Chinese investment in infrastructural projects of European countries is going to be increased in future, this will admittedly create the demand for the institutional setting of international cooperation, capable to minimize the risks to economic, financial, technological and debt security of the countries receiving such investment.

Ключові слова: економічна експансія; торгова експансія; інвестиційна експансія; фінансова експансія; технологічна експансія; інфраструктурна експансія; міжнародна економічна політика; багатонаціональні підприємства.

Keywords: economic expansion; trade expansion; investment expansion; financial expansion; technological expansion; infrastructure expansion; international economic policy; multinational enterprises.

Актуальність теми. За визначенням ОЕСР, прямі іноземні інвестиції є процесом транскордонного інвестування, що здійснюється резидентом однієї країни в економіку іншої країни з метою задоволення тривалого інтересу і отримання впливу на діяльність підприємства останньої [1]. Зовнішні (іноземні) прямі інвестиції (ЗПІ) китайського бізнесу з початку XXI ст. зросли до понад 123,1 млрд. дол. США у 2014 р., сягнувши у 2018 р. 129.8 млрд. дол. США [2]. Це робить Китай одним з трьох найбільших світових інвесторів. Наприкінці 2018 р. 19200 китайських інвесторів відкрили 29,7 тис. підприємств у 186 країнах та регіонах, з яких 84,7% - в країнах, що розвиваються, а 15,3% - в розвинених економіках. Ключовими секторами, що потрапили у сферу комерційних інтересів китайських інвесторів, стали видобуток, лізинг та комерційні послуги, оптовий та роздрібний продаж, виробництво, логістика та транспорт. На сьогодні Азія є найбільшим центром інвестицій [3], випереджаючи Європу, Латинську Америку, Північну Америку та Африку. На цьому наголошує В.Панченко, розглядаючи стратегічну програму КНР «Made in China 2025», що передбачає вибір пріоритетних десяти секторів економіки, в яких заохочуватиметься створення передових технологій, як таку, що уможливить ринкову експансію Китаю [4;5], відтак автор виокремлює торговельну, технологічну, інфраструктурну та інноваційну експансії як такі, що реалізують експансію інвестиційну, або випливають з неї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як справедливо зазначає експерт ЮНКТА Д. Ноеріч [6], питання впливу ПІІ на економічне зростання і розвиток в приймаючих країнах вже набуло статусу дискусійного, що підтверджується науковим доробком Н. Креспо і М.П.Фонтури [7], К. Саггі [8], Е.Фан [9], Х. Герг і Е. Стробл [10], Е.-Ч. Лім [11], Р.-Е. Ліпсі [12], М. Спенсом [13] дослідниками Інституту міжнародного співробітництва Японського банку [14] та іншими, адже оптимістичні оцінки наслідків фінансової лібералізації не підтверджуються досвідом окремих країн, що вдалися до останньої без створення відповідного регуляторного захисного каркасу правил та процедур, що убезпечили б їх від загроз у сфері економічної безпеки. З одного боку, ПІІ приносить дуже потрібні інвестиції та може прискорити розповсюдження технологій, ноу-хау управління та найкращих практик; з іншого боку, є побоювання, що змагання за залучення прямих іноземних інвестицій може призвести до конкурентного зниження екологічних та соціальних стандартів, або до імплементації т.зв. «політики гонки по низхідній» [15].

У той же час, багатонаціональні підприємства (БНП) все більше визнають, що в процесі здійснення ними господарської та фінансової діяльності вони повинні відмовитись від експансіоністської практики, натомість створивши економічні можливості для приймаючих економік, а також будувати продуктивні відносини з державними органами, сусідніми громадами, замовниками, працівниками та постачальниками. З точки зору політики, взаємний інтерес до успішних інвестиційних відносин може запропонувати новітній унікальний підхід до елімінування експансіоністських проявів з боку БНП та водночас унеможливлення застосування урядами приймаючих країн практики недотримання регуляторних норм та стандартів у процесі використання ними регуляторного неопротекціонізму, який, як зазначає В. Панченко, є інструментом набуття нових порівняльних переваг [16;17;18], що не лише загострюють ринкові імперфекції та продуковані ними

дисбаланси, але й стають перешкодами як для досягнення сталого розвитку, так і для успіху бізнесу [19]. Б. Хуанг, А. Ортіз, Т. Родріго і Л. Кся [2] не лише оптимістично оцінюють перспективи Китаю на глобальній інвестиційній арені, але й виокремлюють проблеми і ризики реалізації агресивної політики зовнішньої експансії як для китайських інвесторів, так і для країн-реципієнтів китайських ЗППІ.

Мета дослідження полягає у аналізі форм і наслідків реалізації сучасної міжнародної економічної політики Китаю на засадах комплексного підходу до виокремлення таких детермінант її реалізації, що містять експансійне підґрунтя та/або імперативну складову з метою ідентифікації потенціалу розширення впливу КНР у світовому господарстві і міжнародних економічних відносинах.

Виклад основного матеріалу. П'ятдесят років тому Китай не мав місця в ООН та був бідною країною з мінімальним впливом на міжнародні економічні відносини. Проте швидке економічне зростання КНР зробило країну провідним торговим партнером на світовій арені та потужним джерелом зарубіжних інвестицій. За останні роки економіка КНР динамічно зростала, що зробило її другою за величиною у світі після США [20;21]. Крім цього, за цей період з'явилися високотехнологічні китайські компанії, такі як Tencent, Huawei та Alibaba, що зберігають лідерські позиції у відповідних сегментах світової економіки, що дозволяє вести мову про технологічну й інноваційну експансію Китаю. Як результат, низка західних експертів, описуючи китайсько-американські торговельні протистояння, визначають КНР як країну, що здатна поставити під сумнів статус США як глобального лідера [22;23;24].

Попри те, що Світовий банк класифікував КНР за рівнем національного доходу на душу населення як країну з рівнем вище середнього, цей показник у 2017 р. становив 7 310 дол. США, що становило лише 15% рівня США та менше 25% рівня Франції (див. Рис.1). Цей показник був нижчим за дохід на душу населення країн з високим рівнем доходу та нижчим за середньосвітовий рівень (10 387 дол. США). ВВП на душу населення КНР в 2018 р. становив 9 700 дол. США, що було нижче за нижню межу країн з високим рівнем доходу (13 000 дол. США). Крім того, ВВП на душу населення не може використовуватися як єдиний критерій категоризації країн, що розвиваються та розвинених. Індекс людського розвитку, за ПРООН, також є важливим показником поділу країн на розвинені та ті, що розвиваються. У 2017 р. за індексом людського розвитку КНР посіла 86 місце у світі, значно поступаючись таким європейським країнам, як Німеччина та Великобританія.

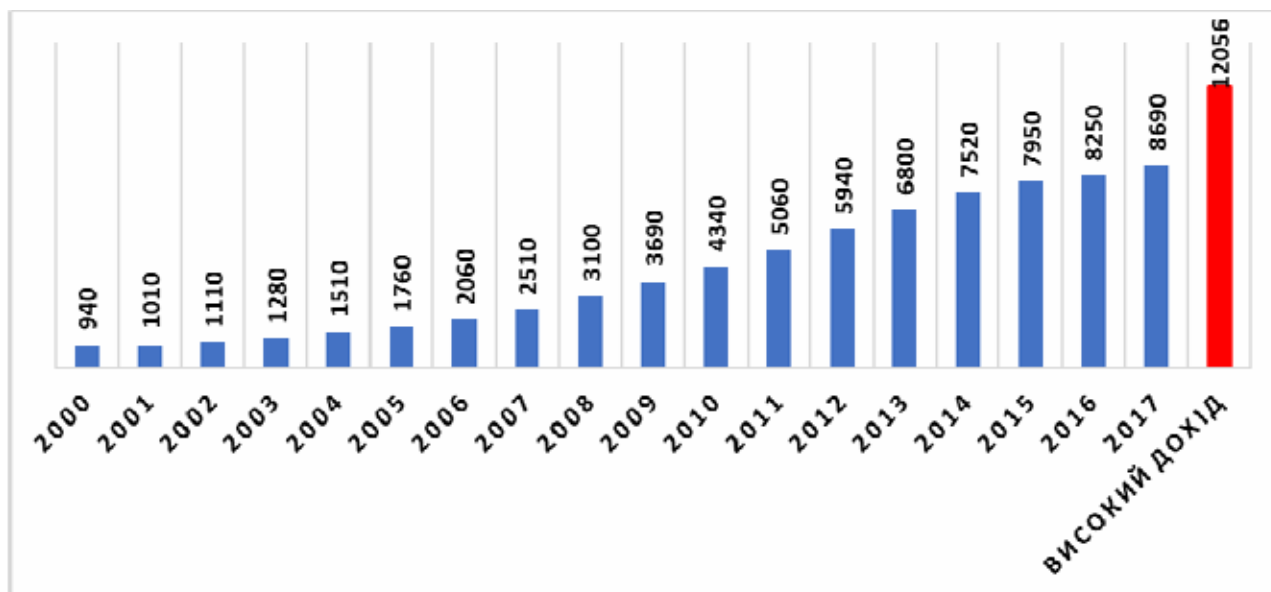

Рис. 1. ВНД на душу населення КНР, дол. США

Джерело: [25]

Окремі західні експерти зробили завищені розрахунки даних щодо економіки Китаю на основі паритету купівельної спроможності та дійшли висновку, що валовий національний дохід країни є найвищим у світі, а його ВВП на душу населення знаходиться на тому ж рівні, що і в країнах з високим рівнем доходу (Рис. 2).

Якщо торгівля продовжить зростати відповідно до зростання доходів, домінування Китаю в світовій торгівлі стане ще значнішим. Прості розрахунки А. Субраманіана [30] показують, що до 2030 року на Китай може припадати близько 16–17% світового експорту, майже втричі більше, ніж частка США.

Виокремлюючи фінансову та інвестиційну детермінанти міжнародної економічної політики КНР, слід зазначити, що, за даними UNCTAD [31], 29 % світових ПІІ 2017 р. походять з країн, що розвиваються та країн з ринками, що формуються. Це на 13 % менше, ніж у 2014 р., але все ще значно вище, ніж у 2012 р. та раніше. Частка прямих інвестицій з боку Китаю (включаючи Гонконг) у загальних світових ПІІ зросла з 4,7 % у 2000 р. до 14,5 % у 2017 р. Хоча прямі інвестиції з боку Китаю були здебільшого з Гонконгу, зарубіжні прямі інвестиції (ЗПІ) континентального Китаю стали в 2012 р. вперше вище, ніж потоки ЗПІ з Гонконгу. Відтоді материковий Китай є головним рушієм прямих зовнішніх інвестицій, за винятком 2014 р. Прямі іноземні інвестиції з материкового Китаю досягли свого історичного рівня в 2016 р., склавши 13 % загальних світових ПІІ. У 2014 р. ЗПІ материкового Китаю та Гонконгу разом (а саме у 2015 році материковий Китай) вперше перевищили притік прямих іноземних інвестицій (ПІІ).

Падіння зарубіжних китайських інвестицій у 2017 р. може стати першою реакцією нових правил китайського уряду на зовнішні інвестиції Китаю, які передбачають регламентування їхніх обсягів, видів та форм здійснення. Наприкінці 2016 р. китайські регулятори стримували неофіційні «нераціональні» ЗПІ після того, як відтік капіталу з Китаю перевищив 50 млрд. дол. США на місяць [32]. Ця політика була формалізована в серпні 2017 р. в «новому режимі зовнішніх ПІІ» на основі переліку, який розрізняє інвестиції на три категорії — такі, що заохочуються; такі, що обмежуються; такі, що забороняються. Окрім того, державна кампанія китайського уряду з врегулювання фінансового сектору Китаю в частині обмеження спекулятивної діяльності останнього задля запобігання формування фінансової бульбашки також негативно впливає на зовнішні прямі інвестиції Китаю, оскільки вона спрямована на впорядкування діяльності великих приватних конгломератів, які виступають важливим джерелом зарубіжних інвестицій. В знаки дається й посилення політичної та регуляторної конкуренції в царині міжнародного інвестування, що позначається на використанні інструментів т.зв. фінансового [33;34;] та інвестиційного неопротекціонізму, метою використання яких є стримування інвестиційних потоків з країн, що оголошуються як такі, що ставлять загрозу фінансовій та інвестиційній безпеці держави [5;35;36;37].

Як реакція на світову фінансову кризу 2008 р., глобальні потоки прямих іноземних інвестицій між 2007 р. та 2017 р. скоротились на 34 %, склавши 1,4 трлн дол. США у 2017 р. За період 2007-2017 рр. частка глобальних інвестицій, спрямованих у країни ЄС, скоротилася приблизно на 63%, і у 2017 р. сягла позначки у 21% від глобальних ПІІ [31]. Однак, цей період ознаменувався зростанням обсягів китайських ЗПІ у всьому світі щорічно від 4 % в 2007 р. до 15 % у 2017 р.. На тлі глобального спаду інвестиційних потоків стабільне зростання китайських ЗПІ має детермінуючий вплив для європейських економік. І хоча у 2017 р. вони знизилися приблизно на 3 % з 19 % до 14,5 %, але все ще були вищими, ніж у 2013 р. [31]. За інформацією Міністерства торгівлі Китаю [32], китайські ПІІ в 2017 р. за більше ніж десятиліття вперше знизились, і таке падіння склало 29%.

Найбільш знаковим і обговорюваним проявом посиленої економічної та політичної експансії КНР є ініціатива «Пояс і шлях» (англ. «Belt&Road»), що передбачає 1 трлн. дол. США інвестицій, і на меті пов'язати Китай з ринками Європи та Азії і може охопити понад 60 країн світу. Ініціатива «Belt&Road» нами ідентифіковано як прояв реалізації інфраструктурної, інноваційної, інвестиційної, фінансової, торговельної, кредитної експансії, що базується на геополітичному та гео економічному імперативі [38;39]. Ініціатива багато в чому стосується вдосконалення торгівлі та логістики. У той же час великі інвестиції вкладаються також у видобуток, виробництво, сільське господарство та сферу послуг – як для експорту товарів на китайський ринок, так і для продажу на внутрішніх ринках. Ці інвестиції здійснюються як в розвинені економіки, так і в економіки, що розвиваються. Однак вплив китайських інвестицій, ймовірно, буде значним та трансформаційним на країни, що розвиваються, особливо на ті, які потрапили в пастку повільного зростання та низьких інвестицій. Це дуже велика можливість для країн, що розвиваються, але для отримання максимальної користі важливо, щоб ці інвестиції були добре керовані та регульовані [40].

Згідно з дослідженням Інституту світової економіки Гарварда і Мюнхенського університету, в список 50 найбільших одержувачів прямих китайських кредитів увійшли такі країни, як Білорусія, Киргизія, Таджикистан, Туркменія і Узбекистан (Рис.4). Активне кредитування Китаєм пострадянських держав впливає з ключової ролі євразійського простору як моста між Китаєм і Європейським Союзом в рамках китайського проекту «Belt&Road». Всього ж, за даними аналітиків, обсяг кредитів виданих КНР іншим країнам наблизився до 5 трлн. дол. США, що вдвічі більше портфеля Світового банку та МВФ разом узятих, що робить Китай найбільшим кредитором в світі. Китай інвестує в будівництво залізниць, електростанцій і аеропортів, причому зведенням цих об'єктів займаються китайські компанії, що свідчить про одночасну реалізацію інфраструктурної, фінансової, інвестиційної, кредитної, технологічної та торгової експансії. Прикметно, що Сербія як один з основних європейських партнерів КНР, має намір в найближчі роки залучити інвестиції на мільярди євро для реалізації масштабних регіональних проектів саме з Китаю, а не з якої-небудь із країн ЄС.

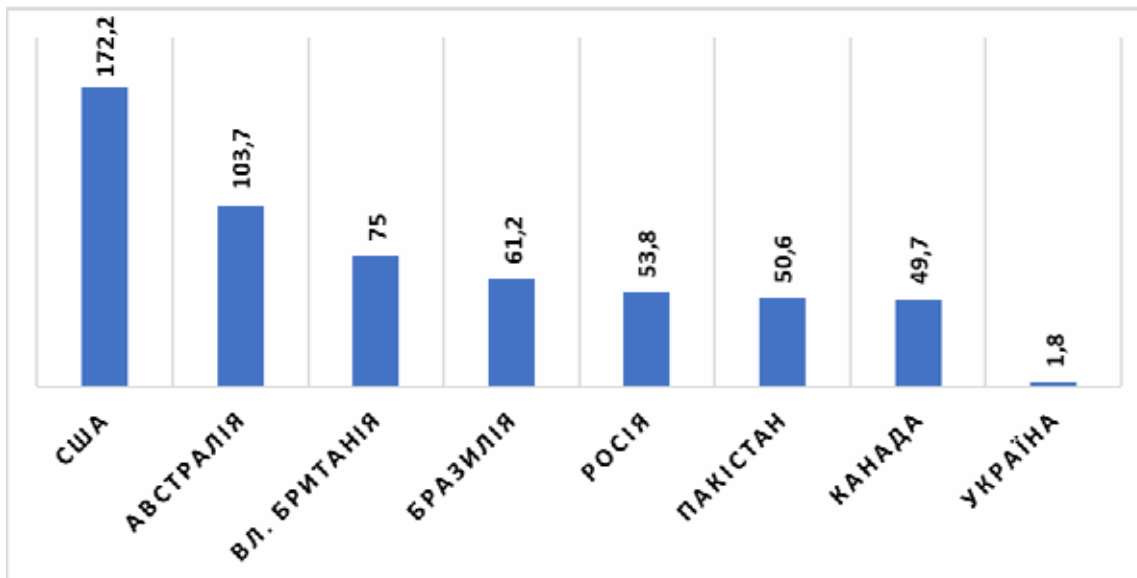

Рис. 4. Сукупні інвестицій з КНР, 2005-2018 рр., млрд. дол. США

Джерело: [41]

Китай також активно бере участь в реалізації найбільших інфраструктурних проектів в Африці, де гроші КНР складають 80% від загального обсягу двостороннього кредитування Нігерії, найбільшого африканського виробника нафти. На початок 2019 р. Ефіопія мала борг перед Китаєм в 12 млрд. дол. США. Щоправда, під тиском міжнародної громадськості, стурбованої таким станом речей, КНР погодилась списати цей борг. Однак іншим африканським країнам про це можна й не мріяти – наприклад, Кенія в період з 2006 по 2017 рр. запозичила у КНР 9,5 млрд. дол. США. Тепер керівництво країни сподівається запозичити в китайських партнерів додаткові кошти на будівництво залізниці між Момбаса і Найробі, загальний обсяг інвестицій в проект становить 10 млрд. дол. США. Африканські експерти побоюються, що залізницю в результаті може очікувати та ж доля, як і першого порту Шрі-Ланки, на будівництво якого держава запозичила в КНР близько 8 млрд. дол. США. Проте проект виявився збитковим і уряд не зміг погасити заборгованість. Як результат, під сильним тиском КНР та після багатьох місяців переговорів, уряд Шрі-Ланки передав китайцям новозбудований порт і 15 000 акрів землі навколо нього на 99 років, що за певних серйозно і надовго змінило баланс сил в Індійському океані. Фахівці [42] підрахували, що на Китай припадає 20% зовнішнього боргу країн Африки, і з 2012 р. зростання цього показника становить близько 10 млрд. дол. США на рік.

Більшість китайських фірм, які інвестують за кордон, як правило, є середніми серед великих підприємств. Багато з них є державними або дочірніми компаніями державної власності, і, таким чином, користуються державною підтримкою. Ці фактори надають їм перевагу у переговорах з локальними партнерами, а також існує ризик відхилення умов угоди на їх користь. Такі ризики є особливо гострими в країнах, де локальні підприємства-партнери переважно є невеликими та обмеженими у фінансових та адміністративних навичках.

Існує нагальна потреба у законах, нормативних актах та настановах, які гарантують, що підписані договори та угоди є чесними та справедливими. Дана проблема є критичною для всіх секторів, проте найбільш гострою вона є для таких видів діяльності, як видобуток, що потребує великих інвестицій та тривалих термінів окупності (довготривалі угоди – десятиліття). Низка критичних аспектів вимагає громадського нагляду, включаючи платежі за роялті та фінансові параметри, такі як відсоткові ставки, ставки амортизації та страхові збори [43].

За 2018 р. обсяги торгівлі товарами та послугами склали 10 млрд. 100,62 млн. дол. США та зросли в порівнянні з 2017 р. на 27,4%, при цьому експорт з України до Китаю склав 2 млрд. 303,28 млн. дол. США та зріс на 9,1%, імпорт китайських товарів та послуг в Україну склав 7 млрд. 797,34 млн. дол. США та збільшився на 34,1%. Негативне сальдо для України за цей період склало 5 млрд. 494,06 млн. дол. США. Станом на 31.12.2018 р. в економіку України залучено 17,94 млрд. дол. США інвестицій з Китаю (з початку року цей показник збільшився на 0,16 млрд. дол. США). Найбільший обсяг інвестицій спрямовано до підприємств у сфері сільського, лісового та рибного господарства – 37,2%, промисловості – 27%, оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 9,8% [44] (Табл. 2).

Таблиця 2.
Сукупні інвестиції з КНР в Україну, 2008-2019 рр.

Рік	Китайське підприємство	\$ млн.	Суб'єкт операції	Галузь	Підгалузь
2008	Sinoma	210	Lafarge	Нерухомість	Будівництво
2011	Sinomach	2370		Транспорт	Автомобільна
2011	Sinomach	250		С/Г	
2011	Sinomach	1160		Енергетика	Альтернативна
2011	Sinomach	1500		Енергетика	Газ
2011	Sinohydro	1440		Енергетика	
2013	Minmetals	250	Donetsksteel	Металургія	Сталь
2016	China National Building Material	180	Activ Solar	Енергетика	Альтернативна
2017	Xinjiang Communications Construction	100		Транспорт	Автомобільна
2018	Sinomach	210	DTEK	Енергетика	Альтернативна
2018	Xinjiang Beiken Energy Engineering	120	UkrGas	Енергетика	Газ
2018	China Energy Engineering	250	Metropoliya	Енергетика	Альтернативна
2018	Power Construction Corp	340	NTB	Енергетика	Альтернативна
2018	Dongfang Electric	340	Donbasenergo	Енергетика	Вугільна
2019	China Energy Engineering	150		Енергетика	Альтернативна
2019	Skyrizon	100	Motor Sich	Транспорт	Авіація

Джерело: [41]

Фахівці переконані, що китайські інвестиції можуть бути значно більшими, ніж наразі є, і це переважно залежить від України [45]. За оцінками китайських науковців, інвестиційний потенціал для фінансування в Україні китайської ініціативи «Один пояс, один шлях» становить 45-50 млрд. дол. США. Найбільш привабливими для китайських інвестицій в Україні є сфери сільського господарства, науки й техніки, інфраструктури, логістики, фінансів, електронної комерції, ядерної та відновлюваної енергетики, а також в інших сферах. В останні роки двосторонні відносини набули нового рівня, і відзначають перспективність не лише двосторонньої, а й багатосторонньої співпраці. Наприклад, Австрія зацікавлена у збільшенні обсягів вантажних перевезень з Китаю через Україну. Завдяки Транскаспійському транспортному залізничному коридору Польща також планує незабаром розпочати транспортування міді територією України до Китаю – і таких прикладів багато.

Інвестиції КНР також сприятимуть збільшенню золотовалютних резервів країни і стабілізації курсу гривні, нарощуванню високотехнологічного виробництва, а ще – спроможні сприяти створенню нових робочих місць. Подальша співпраця України з найбільшим інвестором світу, Китаєм, не тільки забезпечить їй економічне зростання, але й формуватиме позитивний інвестиційний імідж нашої держави для інших країн-потенційних інвесторів. Проблема України у відсутності розвинутого товарного виробництва. А тільки за його наявності інфраструктурні проекти Китаю приносять максимальну користь. Тому поки що будь-які проекти Китаю на території України є більшою мірою форпостами для просування свого впливу [46]. Потрібно залучати інвестиції з Китаю саме в ті сегменти, де вони зможуть дати старт виробництву продукції.

Висновки. Аналіз міжнародної економічної політики Китаю дозволив виокремити такі види експансії в міжнародній економічній політиці, як: торговельну, кредитну, інвестиційну, фінансову, інфраструктурну, технологічну. Проте такі її види, як інноваційна, інформаційна, культурна, міграційна лишилися поза розглядом в даному дослідженні, але механізми їхньої реалізації в міжнародній економічній політиці Китаю будуть розглянуті в наступних наукових працях. Аналіз сучасного стану соціально-економічного розвитку КНР як підґрунтя для реалізації експансіоністського потенціалу його міжнародної економічної політики дозволило констатувати провідну роль КНР на глобальному інвестиційному ринку. Визначені позиції КНР як інвестиційного донора для країн ЄС дозволяють вести мову про перспективи подальшого нарощування присутності китайських інвестицій в реалізації інфраструктурних проектів в обраних європейських країнах, що, очікувано, формуватиме запит на інституційне оформлення міжнародного співробітництва, яке мінімізувало б ризики економічній, фінансовій, технологічній та борговій безпеці країн-реципієнтів таких інвестицій.

Література.

1. OECD Factbook 2013: Economic, environmental and social statistics [Electronic resource] // OECD. – 2013. – Mode of access: <http://www.oecd-ilibrary.org/sites/factbook-2013-en/04/02/01/index.html?itemId=/content/chapter/factbook-2013-34-en>
2. Huang B. China: Five facts about outward direct investment and their implication for future trend [Electronic resource] / B. Huang, A. Ortiz, T. Rodrigo, Le Xia. – 2018. – Mode of access: https://externalcontent.blob.core.windows.net/pdfs/201903_edit_ChinaWatch21stmar.pdf
3. Стадвелл Д. Чому Азії вдалося. Успіхи і невдачі найдинамічнішого регіону світу / Д. Стадвелл; пер. з англ. О. Цехановська. – К.: Наш Формат, 2017. – 448 с.
4. Панченко В.Г. Політика економічного націоналізму: від витоків до нових варіацій економічного патріотизму / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Економіка і держава. – 2017. – №8. – С. 4–8.
5. Панченко В.Г. Методологічні засади економічного націоналізму / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Економіка і держава. – 2017. – №7. – С. 4–8.
6. Knoerich J. Has outward foreign direct investment contributed to the development of the Chinese economy? [Electronic resource] / J. Knoerich. – 2018. – Mode of access: https://unctad.org/en/PublicationChapters/diaeia2016d1a1_en.pdf
7. Crespo N. Determinant factors of FDI spillovers – What do we really know? / N. Crespo, M.P. Fontoura // World Development. – 2007. – Vol. 35(3). – P. 410-425.
8. Saggi K. Trade, foreign direct investment, and international technology transfer: A survey / K. Saggi // The World Bank Research Observer. – 2002. – Vol. 17(2). – P. 191-235.
9. Fan E.X. Technological spillovers from foreign direct investment – a survey / E.X. Fan // Asian Development Review. – 2003. – Vol. 20(1). – P. 34-56.
10. Görg H. Multinational companies and productivity spillovers: A meta-analysis / H. Görg, E. Strobl // The Economic Journal. – 2001. – Vol. 111. – P. 723-739.
11. Lim Ewe-Ghee. Determinants of, and the relation between, foreign direct investment and growth: A summary of the recent literature [Electronic resource] / Ewe-Ghee Lim. – 2001. – Mode of access: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2001/wp01175.pdf>
12. Lipsey R.E. Home- and host-country effects of foreign direct investment / R.E. Lipsey // Challenges to Globalization: Analyzing the Economics / R.E. Baldwin, L.A. Winters. – Chicago and London: The University of Chicago Press, 2004. – P. 333-379.
13. Спенс М. Следующая конвергенция. Будущее экономического роста в мире, живущем на разных скоростях / М. Спенс пер. с англ. А. Калинина, под ред. О. Филаточевой. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2013. – 336 с.
14. Foreign direct investment and development: Where do we stand? [Electronic resource] / Japan Bank for International Cooperation Institute. – 2002. – Mode of access: https://www.jica.go.jp/jica-ri/IFIC_and_JBICI-Studies/jica-ri/publication/archives/jbic/report/paper/pdf/rp15_e.pdf
15. International investment agreements: Negotiating for sustainable development [Electronic resource] / UNCTAD. – 2015. – Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/MeetingDetails.aspx?meetingid=713>
16. Панченко В. Г. Критичний аналіз підходів до моніторингу протекціонізму: ідентифікація форм прояву неопротекціонізму в економічній політиці / В.Г. Панченко // Економіка і держава. – 2018. – №3. – С. 22–28.
17. Панченко В. Г. До питання про співвідношення неопротекціоністської та неомеркантилістської політик: нові форми стимулювання економічного розвитку / В.Г. Панченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 8. – С. 30–35.
18. Рубцова М.Ю. Порівняльна та конкурентна переваги в міжнародному бізнесі: теоретико-методологічні підходи до пошуку їхнього синтезу [Електронний ресурс] / М.Ю. Рубцов, Н.В. Резнікова // Міжнародні відносини Серія «Економічні науки». – 2016. – № 8. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3516/3188
19. Duffy R. Neoliberalising nature: Global networks and ecotourism development in Madagascar / R. Duffy // Journal of Sustainable Tourism. – 2008. – Vol. 16(3). – P. 327–344.
20. Іващенко О.А. Перспективи формування нових центрів економічного зростання в умовах нової норми світової економіки як прояв незалежності / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 11. – С. 5-9.
21. Іващенко О.А. Проблема реінституціоналізації світової економіки в умовах незалежності: нові виклики глобальному регулюванню / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 10. – С. 5-10.
22. Dellios R. China: The 21st Century Superpower? [Electronic resource] / R. Dellios. – 2005. – Mode of access: <https://www.casaasia.es/pdf/9200595422AM1127202862621.pdf>
23. Bu M. China in 2020: A New Type of Superpower [Electronic resource] / M. Bu. – 2015. – Mode of access: <http://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt127wj9.1>
24. Abdullahi K.T. Study on the Rise of China as a Dangerous Superpower [Electronic resource] / K.T. Abdullahi, J. Phiri. – 2019. – Mode of access:

https://www.researchgate.net/publication/330543814_Study_on_the_Rise_of_China_as_a_Dangerous_Superpower/citations

25. Official website of World Bank [Electronic resource]. – 2019. – Mode of access: <https://www.worldbank.org/>

26. Official website of International Monetary Fund [Electronic resource]. – 2019. – Mode of access: <https://www.imf.org>

27. Official website of Chinese National Bureau of Statistics [Electronic resource]. – 2019. – Mode of access: <http://www.stats.gov.cn>

28. Панченко В.Г. Глобальні виміри неопротекціонізму: теорія і практика / В.Г. Панченко. – К.: Аграр Медіа Груп, 2018. – 618 с.

29. Trade and development. Beyond Austerity: towards a global new deal: Report 2017 [Electronic resource] / UNCTAD. – 2018. – Mode of access: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2017_en.pdf

30. Subramanian A. Eclipse: Living in the Shadow of China's Economic Dominance / A. Subramanian. – Washington: Peterson Institute for International Economics. 2011. – 216 p.

31. Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual [Electronic resource] / UNCTAD. – 2018.. – Mode of access: <http://unctadstat.unctad.org/EN/Index.html>.

32. Brief Statistics on China's Non-Financial Direct Investment Overseas in 2017 // Ministry of Commerce, Peoples Republic of China [Electronic resource]. – 2018. – Mode of access: <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/foreigntradecooperation/201802/20180202715839.shtml>.

33. Панченко В.Г. Фінансовий неопротекціонізм як інструмент реалізації економічних і безпекових інтересів держави / В.Г. Панченко // Матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: актуальні проблеми та перспективи» (м. Запоріжжя, 2 лютого 2018 р.). Частина 1. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2018. – Ч. 1. – С.13-16.

34. Панченко В. Г. Фінансовий неопротекціонізм як інструмент реалізації економічних інтересів держави / В.Г. Панченко // Бізнес-навігатор. – 2017. – №4-1 (43). – С. 35-39.

35. Панченко В.Г. Від протекціонізму до неопротекціонізму: нові виміри регулювання в умовах лібералізації / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Міжнародна економічна політика. – 2017. – № 2(27). – С. 95–117

36. Панченко В. Г. Неопротекціонізм як інструмент усунення внутрішньої суперечності лібералізму [Електронний ресурс] / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Ефективна економіка. – 2016. – №1. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5781>

37. Резнікова Н.В. Еволюція форм економічної експансії: неопротекціонізм як інструмент глобального домінування / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Економіка і держава. – 2016. – №4. – С. 4-8.

38. Резнікова Н.В. Економічні виклики нео-залежності: конфлікт інтересів в умовах глобальної взаємодії / Н.В. Резнікова // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). – 2013. – №1. – С. 181-187.

39. Резнікова Н.В. Економічна експансія в умовах становлення нового каркасу міжкраїнової взаємодії / Н.В. Резнікова / Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2012. – Вип.111 (2). – С.90-100.

40. Chatzky A. China's Massive Belt and Road Initiative [Electronic resource] / A. Chatzky, J. McBride. – 2019. – Mode of access: <https://www.cfr.org/background/chinas-massive-belt-and-road-initiative>

41. Official website of China Global Investment Tracker [Electronic resource]. – 2019. – Mode of access: <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

42. Jubilee Debt Campaign [Electronic resource]. – 2019. – Mode of access: <https://jubileedebt.org.uk/>

43. Watson J. Opinion: How China Challenges America's World Leadership [Electronic resource] / J. Watson. – 2018. – Mode of access: <https://www.npr.org/2018/10/10/649184642/opinion-how-china-challenges-americas-world-leadership>

44. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Китаєм [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Посольства України в КНР та Монголії (за сумісництвом). – 2019. – Режим доступу: <https://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/trade>

45. Никорак І. Одним шляхом: чи є перспективи у двостороннього співробітництва України з Китаєм. І чому важливі китайські інвестиції в Україну [Електронний ресурс] / І. Никорак. – 2018. – Режим доступу: <https://mind.ua/openmind/20185732-odnim-shlyahom-chi-e-perspektivi-u-dvostoronno-go-spivrobotnictva-ukrayini-z-kitaem>

46. Масний В. "Один пояс - один шлях": чи варто Україні боятися експансії Китаю [Електронний ресурс] / В. Масний. – 2019. – Режим доступу: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/foreign-policy/2019-08-31/odin-poyas---odin-put-stoit-li-ukraine-boyatsya-ekspansii-kitaya/27620>

References.

1. OECD (2013), “OECD Factbook 2013: Economic, environmental and social statistics”, available at: <http://www.oecd-ilibrary.org/sites/factbook-2013-en/04/02/01/index.html?itemId=/content/chapter/factbook-2013-34-en> (Accessed 5 Aug 2019)

2. Huang, B., Ortiz, A., Rodrigo, T. and Xia Le (2018), “China: Five facts about outward direct investment and their implication for future trend”, available at: https://externalcontent.blob.core.windows.net/pdfs/201903_edit_ChinaWatch21stmar.pdf (Accessed 5 Aug 2019)

3. Stadvell, D. (2017), *Chomu Azii vdalosia. Uspikhy i nevdachi najdynamichnishoho rehionu svitu* [Why Asia succeeded. Successes and failures of the most dynamic region in the world], Nash Format, Kyiv, Ukraine.
4. Panchenko, V and Reznikova, N. (2017), "The Policy of Economic Nationalism: From Origins to New Versions of Economic Patriotism", *Ekonomika ta derzhava*, no. 8, pp. 4-8.
5. Panchenko, V and Reznikova, N. (2017), "Methodological Principles of Economic Nationalism", *Ekonomika ta derzhava*, no. 7, pp. 4-8.
6. Knoerich, J. (2018), "Has outward foreign direct investment contributed to the development of the Chinese economy?", available at: https://unctad.org/en/PublicationChapters/diaeia2016d1a1_en.pdf (Accessed 6 Aug 2019)
7. Crespo, N. and Fontoura, M.P. (2007), "Determinant factors of FDI spillovers – What do we really know?", *World Development*, vol. 35(3), pp. 410-425.
8. Saggi, K. (2002), "Trade, foreign direct investment, and international technology transfer: A survey", *The World Bank Research Observer*, vol. 17(2), pp. 191-235.
9. Fan, E.X. (2003), "Technological spillovers from foreign direct investment – a survey", *Asian Development Review*, vol. 20(1), pp. 34-56.
10. Görg, H. and Strobl, E. (2001), "Multinational companies and productivity spillovers: A meta-analysis", *The Economic Journal*, vol. 111, pp. 723-739.
11. Lim, Ewe-Ghee (2001), "Determinants of, and the relation between, foreign direct investment and growth: A summary of the recent literature", available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2001/wp01175.pdf> (Accessed 6 Aug 2019)
12. Lipsey, R.E. (2004), *Home- and host-country effects of foreign direct investment* in Baldwin R.E. and Winters L.A., *Challenges to Globalization: Analyzing the Economics*, The University of Chicago Press, Chicago and London, US and UK.
13. Spens, M. (2013), *Sleduyushchaya konvergentsiya. Budushcheye ekonomicheskogo rosta v mire, zhivushchem na raznykh skorostyakh* [Next Convergence. The future of economic growth in a world living at different speeds], Izdatel'stvo Instituta Gajdara, Moskva, Rossija.
14. JBIC (2002), "Foreign direct investment and development: Where do we stand?", available at: https://www.jica.go.jp/jica-ri/IFIC_and_JBICI-Studies/jica-ri/publication/archives/jbic/report/paper/pdf/rp15_e.pdf (Accessed 7 Aug 2019)
15. UNCTAD (2015), "International investment agreements: Negotiating for sustainable development", available at: <http://unctad.org/en/Pages/MeetingDetails.aspx?meetingid=713> (Accessed 7 Aug 2019)
16. Panchenko, V. (2018), "Critical Analysis of the Approaches to the Monitoring of Protectionism: Identification of Neo-Protectionist Manifestations in the Economic Policy", *Ekonomika ta derzhava*, no. 3, pp. 22-28.
17. Panchenko, V. (2018), "Introduction to the Issue of Correlation Between Neowprotectionist and Neowmercantilist Policies: New Forms of Stimuli to the Economic Development", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, no. 8, pp. 30-35.
18. Rubtsova, M. and Reznikova, N. (2016), "Comparative and competitive advantages in international business: theoretical and methodological approaches to the search for their synthesis", *International Relations. Series "Economic Sciences"*, [Online], vol. 8, available at: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3516/3188 (Accessed 7 Aug 2019)
19. Duffy, R. (2008), "Neoliberalising nature: Global networks and ecotourism development in Madagascar", *Journal of Sustainable Tourism*, vol. 16(3), pp. 327-344.
20. Ivaschenko, O. and Reznikova, N. (2017), "Prospects for the Emerging New Centers of Economic Growth in the Context of New Norm of the Global Economy: A Manifestation of Neojdependence", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, no. 11, pp. 5-9.
21. Ivaschenko, O. and Reznikova, N. (2017), "Problem of Re-institutionalization of the Global Economy in the Neo-dependence Context: New Challenges to the Global Regulation", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, no. 10, pp. 5-10.
22. Dellios, R. (2005), "China: The 21st Century Superpower?", available at: <https://www.casaasia.es/pdf/9200595422AM1127202862621.pdf> (Accessed 8 Aug 2019)
23. Bu, M. (2015), "China in 2020: A New Type of Superpower", available at: <http://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt127wj9.1> (Accessed 9 Aug 2019)
24. Abdullahi, K.T. and Phiri, J. (2019), "Study on the Rise of China as a Dangerous Superpower", available at: https://www.researchgate.net/publication/330543814_Study_on_the_Rise_of_China_as_a_Dangerous_Superpower/citations (Accessed 14 Aug 2019)
25. The official site of World Bank (2019), available at: <https://www.worldbank.org/> (Accessed 10 Aug 2019)
26. The official site of International Monetary Fund (2019), available at: <https://www.imf.org> (Accessed 10 Aug 2019)
27. The official site of Chinese National Bureau of Statistics (2019), available at: <http://www.stats.gov.cn> (Accessed 10 Aug 2019)

28. Panchenko, V. (2018), *Hlobal'ni vymiry neoproteksionimu: teoriia i praktyka* [Global Neoprotection Dimensions: Theory and Practice], Ahrar Media Hrup, Kyiv, Ukraine.
29. UNCTAD (2018), "Trade and development. Beyond Austerity: towards a global new deal: Report 2017", available at: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2017_en.pdf (Accessed 10 Aug 2019)
30. Subramanian, A. (2011) *Eclipse: Living in the Shadow of China's Economic Dominance*, Peterson Institute for International Economics, Washington, US.
31. UNCTAD (2018), "Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual", available at: <http://unctadstat.unctad.org/EN/Index.html>. (Accessed 10 Aug 2019)
32. The official site of Ministry of Commerce, Peoples Republic of China (2018), "Brief Statistics on China's Non-Financial Direct Investment Overseas in 2017", available at: <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/foreigntradecooperation/201802/20180202715839.shtml>. (Accessed 10 Aug 2019)
33. Panchenko, V. (2017), "Financial neo-protectionism as a tool for realization of economic and security interests of the state", *Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij nauково-praktychniji konferentsii* [Conference Proceedings of the International scientific and practical Conference], Vdoskonalennya ekonomiky ta finansovoyi systemy krayiny: aktual'ni problemy ta perspektyvy [Improving the country's economy and financial system: current problems and prospects], Classic private university, Zaporozhye, Ukraine, pp. 13–16.
34. Panchenko, V. (2017), "Financial neo-protectionism: an instrument for implementing economic interests of the state", *Business-Navigator*, no. 4-1 (43), pp. 35-39.
35. Panchenko, V and Reznikova, N. (2017), "From Protectionism to Neo-protectionism: New Dimensions of Regulation under Liberalization", *International Economic Policy*, no. 2(27), pp. 95–117
36. Panchenko, V and Reznikova, N. (2016), "Neo-Protectionism as an Instrument for Eliminating the Internal Contradiction of Liberalism", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5781> (Accessed 12 Aug 2019)
37. Reznikova, N. and Ivashchenko, O. (2016), "Evolution of Economic Expansion Forms: Neo-protectionism as an Instrument for Global Dominance", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 4-8.
38. Reznikova, N. (2013), "Economic Challenges to Independence: A Conflict of Interest in Global Interaction", *Development Strategy of Ukraine (Economics, Sociology, Law)*, no. 1, pp. 181-187.
39. Reznikova, N. (2012), "Economic Expansion in the Conditions of Formation of a New Framework of Intercountry Interaction", *Actual Problems of International Relations*, no. 111 (2), pp 90-100.
40. Chatzky, A. and McBride, J. (2019), "China's Massive Belt and Road Initiative", available at: <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative> (Accessed 16 Aug 2019)
41. The official site of China Global Investment Tracker (2019), available at: <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/> (Accessed 12 Aug 2019)
42. The official site of Jubilee Debt Campaign (2019), available at: <https://jubileedebt.org.uk/> (Accessed 12 Aug 2019)
43. Watson, J. (2018), "Opinion: How China Challenges America's World Leadership", available at: <https://www.npr.org/2018/10/10/649184642/opinion-how-china-challenges-americas-world-leadership> (Accessed 12 Aug 2019)
44. The official site of Embassy of Ukraine to the People's Republic of China (2019), "Trade and economic cooperation between Ukraine and China", available at: <https://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/trade> (Accessed 12 Aug 2019)
45. Nikorak, I. (2018), "One way: are there any prospects for bilateral cooperation between Ukraine and China? And why Chinese investments in Ukraine are important", available at: <https://mind.ua/openmind/20185732-odnim-shlyahom-chi-e-perspektivi-u-dvostoronogo-spirobotnictva-ukrayini-z-kitaem> (Accessed 13 Aug 2019)
46. Masnyy, V. V. (2019), "One Belt - One Way": Should China Be Expected of Fear?, available at: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/foreign-policy/2019-08-31/odin-poyas---odin-put-stoit-li-ukraine-boyatsya-ekspansii-kitaya/27620> (Accessed 13 Aug 2019).

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019 р.